

Türkiye'nin Yabancı Sermaye Pölitikası Hakkında Düşünce ve Temenniler.

Yazan
Ştnasi GÜCEBİ
Elek. Y. Müh.
Etlbank

1 — GtRİŞ :

Sermaye, her sınaî teşebbüsün gerçekleşebilmesi için zarurî olan üç ana faktörden biridir. Hangi kaynaktan temin edilmiş, olursa olsun, sermayenin fonksiyonu değişmez.

İktisaden gelişmemiş ölkelerde sermaye potansiyelinin yetersizliği, bu ölkelerde yaşayan toplumlarda tüketimle üretim arasında ve tam istihdam noktası etrafında bir denge kuruiamasının başlıca sebeplerinden biridir.

Ekonomide genel olarak sermayenin tüketimden alıkonan gelirin biriktirilmesiyle meydana geldiği kabul edilir. Böyle olunca tüketimi zaten düşük olan bir toplumda sermayeye dönüşebilecek tasarrufların büyük mertebelerde olamayacağı anlamak güç değildir. Bu durumdaki bir toplumun yabancı bir kaynaktan, kendi ekonomik sistemine bir miktar sermaye aktarması, bazı yazarların pek güzel ifade ettiği gibi, zayıf bir bünyeye yapılan kan verme olayından farkıdır. Ancak, bir kan naklinde nasıl bazı biyolojik şartlara riayet olunması zorunlu ise yabancı sermayeden de olumlu sonuçlar alınabilmesi için bazı koşulların göz önünde tutulması gerekmektedir. Esasen yabancı sermaye politikası sözünden bu koşulların tümünü kapsayan bir anlam çıkarmak iktiza eder.

2 — Yabancı sermayeyi getiren ve onu kabul eden tarafların çıkarları:

Her sermaye sahibi sermayesinin kullanıldığı işten elde edilecek kârın en yüksek mertebede olmasını ve aynı zamanda risk'in en düşük seviyede kalmasını ister. Yabancı sermayedardan da bu kaidenin dışında bir davranış beklenemez.

Halbuki yabancı sermayeyi isteyen ve kabul eden tarafın çıkarları bu kadar basit değildir.

Filhakika iktisaden gelişmemiş toplumların derdi sadece bir tasarruf yetersizliği olmayıp bu toplumlar, mümkün olan tasarruflarını aktif bir sermaye haline getirmek hususunda da yeteri kadar teknolojik bilgi, tecrübe ve organizasyon yeteneğinden mahrum bulunmaktadır.

İşte yabancı sermayenin bu gibi toplumlara sağlayacağı en büyük fayda belki de bu eksiğin tamamlanması yönünde olacaktır, veyahut olmayacaktır.

Bunun dışında yabancı sermayeyi kabul eden tarafın temin edeceği diğer ekonomik faydalan şu şekilde sıralamak mümkündür :

i — Millî ekonominin bünyesinde yeni istihdam hacminin yaratılması,

ii — Memleket içinden temin edilen ham maddenin kıymetlendirilmesi,

iii — Millî geire katkıda bulunacak yeni kaynakların vücuda getirilmesi,

iv — Gerek ithalat ikamesi ve gerekse yeni ihracaat imkânlarının doğmasıyla dış ticaret dengesinin kararlı bir duruma girmesi,

v — İhtiyaçların yurt içinden teminini sağlayan yeni üretim tesislerinin kurulmasıyla ekonominin dış kaynaklara bağıllılığın bertaraf edilmesi.

Bu açıklamalardan şöyle bir sonuca varmak mümkündür :

Yabancı sermayedar, katıldığı bir üretim faaliyetinin sadece ticarî açıdan hasıl olacak kazancının optimum olması düşüncesiyle hareket etmek eyilimindedir. Bu sebeple ekonominin konjonktürel olayları onu en evvel ilgilendirir. Buna karşılık yabancı sermayeyi kabul eden tarafın, bu sermayenin yaratacağı aksiyonları kendi ekonomisinin strüktüründe meydana getireceği değişiklikler açısından da değerlendireceği açıktır.

3 — Yabancı sermaye beslenen koşullar :

Memleketimizde, yabancı sermaye ile girişilmiş bazı teşebbüslerin ilk bakışta ulusal ekonomimiz açısından yeterli görülmeven sonuçları, bazı çevrelerin konu hakkında dramatik yargılara varmasına yol açmıştır. Göze çarpan en sivri iki noktayı şu şekilde özetlemek mümkündür :

1 — Türk parasının gerçek değeri resmî kur-
la tesbit edilmemiş olduğundan, düşüktür.* Halbuki yurt
içi pazarlarında sınaî mamullerin satış fiyatları
genel olarak Türk parasının bu düşük değer
seviyesine göre teşekkül etmektedir. Böyle olunca,
daha yüksek satış fiyatlarıyla elde edilmekte olan
kazançlarda daha yüksek olmaktadır. Ancak, ya-
abancı sermayenin iştirakiyle kurulmuş bir sınaî
teşebbüsde yabancı sermayedar hissesine isabet
eden kârı transfer ettirirken hesaplar resmî kur
üzerinden yapıldığından, böylece yabancı serma-
yedar getirmiş olduğu sermayenin sağlanması icap
ettiğinden, daha büyük bir kâr payını lehine
transfer ettirmek avantajına sahip olmaktadır.
Böyle bir halin hakkaniyete uyup uymaması bir
yana, her şeyden evvel döviz kaybına sebebiyet
vereceği tabiidir.

11 — Yurt içinde yapılan sınaî malların ithali
yasaklanmaktadır. Yabancı sermaye ile kurulan
sınaî üretim tesislerinin mamulleri bazen bu yüz-
den bir nevi tekel maddesi halinde tüketiciye
arz olunmakta ve rekabetin yetersizliği yüzünden
satış fiyatları yüksek tutulmaktadır. Bu da kâr
hadlerinin yükselmesine ve yabancı sermayedarın
daha fazla döviz transfer ettirmesine yol açan
bir husustur.

Bu iki noktanın dışında yeraltı servetlerimizin
yabancı sermayeli teşebbüsler eliyle işletilmesi de
sakıncalı olarak mütalâa edilmektedir. Bu servet-
lerin üzerinde gelecek nesillerin de hakkı bulun-
duğu görüşünün yanında, yeraltından elde edile-
cek cevherlerin bilhassa yurt içinde mamul hale
getirilmesinin ve böylece daha yüksek bir katma
değerle ihraç olunmasının lüzumuna işaret eden
düşüncelerde yer almaktadır.

Bütün bu görüşlerin haklı yanlarının bulun-
duğuna şüphe yoktur. Ancak, olaylara sadece bu
menfi açıdan bakıp yabancı sermayenin top
yekûn ulusal ekonomimize zararlı ve dolayısıyla
istemiyen bir unsur şeklinde mütalâa edilmesi de
hiç bir suretle tasvip edilemez. Memleketimizin
yabancı sermayeden gördüğü zarar, yabancı
sermayenin bizatihi müzir oluşundan değil, ve
fakat ulusal eknloml politikamızda yabancı ser-
maye sorunlarının realist ve akılcı bir tutumla
ele alınmamış olmasından ileri gelmektedir. Bu
da esasları dikkat ve itina ile tesbit edilecek
kararlı bir yabancı sermaye politikasına ne
kadar İhtiyacımız olduğunu ortaya çıkaran bir
husustur.

4 — Ulusal Endüstrimizin entegrasyonunda
göz önünde tutulması gereken hedefler :

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, Tür-
kiye ekonomisinin endüstrileştirilmesi için pek
çok gayretler harcadığı halde, memleketimiz
hâlâ da güçlü ve bağımsız bir endüstriye sahip

olamamıştır. Bunun sebebini toplumumuzun en-
düstri sorunlarını kavrayışında aramak icap
eder.

Az (gelişmiş ülkeler, ilkel tarıma dayanan
ekonomilerini ileri bir aşamaya erdirmek için,
genellikle, tüketim maddesi imâl eden bir takım
sanayi tesislerini kurmaya ve bunların sayılarını
çoğaltmayı ekonomi politikalarının ağırlık nok-
tası olarak seçmek eğilimindedirler. Halbuki
tüketim maddesi üreten tesislerin çoğalması
endüstrileşmenin şartı değildir. Zira yalnız tü-
ketim imalı üretmekle bir sanayileşme hamlesinin
başarılması eşyanın tabiatına aykırı düşen bir
haldir. Bir toplumun çağdaş ölçülere göre güçlü
sayılabilecek bir endüstriye sahip olması keyfi-
yeti, bir endüstri devriminin gerçekleştirilme-
siyle mümkündür ki, bu da üretim aracı yapı-
mında bazı aşamalara erişmesi demektir.

İngiltere'de kumaşın makına ile dokunması
ekonomi tarihinde sanayi devriminin ilk belirtisi
olarak mütalâa edilir. Oysa devrim olarak nite-
lendirilen olay, kumaşın makına ile dokunması
değil, kumaş dokuyan makinaların icat edilmesi
olmasıdır. O tarihten beri ihtiyaçlarımızı gider-
mek için hammaddeyi tüketim malı haline ge-
tiren sayısız cins ve neviden üretim aracı yapılmış-
tır. Genel olarak «MAKİNA» terimi ile ta-
nımlanan bütün bu araçların ortak özelliği, üre-
timde insan gücünün yerme tabiat kuvvetlerini
ikame etmeleri ve yine insan elinin erişemeye-
ceği kadar yüksek bir presizyon >^vyesini ger-
çekleştirmeleridir.

Genel olarak bir tüketim malının daha üstün
kalite ile üretimi, üretim aracında bir tekâmü-
lün sağlanmış olduğuna delâlet eder. Bunun gibi
yeni bir tüketim maddesinin ortaya çıkması da
yeni bir üretim aracının geliştirilmiş olduğunu
ifade eder.

Bütün bunlar, bir ülkede sanayileşmenin se-
viyesini gösteren en doğru kistasın, üretim aracı
yapımında sağlanan başarılar olduğunu teyidi
etmektedir. Nitekim tüketim malı üretimini geli-
ştirmek içm çeyrek yüzyılı aşan bir süreden
beri memleketimizde birbirini izlemiş olan ham-
lelerin ulusal ekonomimizi hedeflerine ulaştırma-
dığı yanı bu gayretlerin, ileri ülkelerle ara-
mızdaki ekonomik ve sosyal seviye farklarını
azaltamayıp tersine bu farkların daha da büyü-
mesinin önüne geçemediği meydandadır.

Türk toplumu, adam başına düşen millî gelir,
enerji, çelik, kağıt ve çimento üretimi gibi spe-
sifik- değerler açısından mensup olduğu Avrupa
ülkeleri toplumunun en geri bir üyesi durumun-
dadır. Tüketim malı sanayiini geliştirmeye yö-
nelmiş olan sanayileşme çabaları da ulusal eko-
nomiyi, daha fazla ham madde ve daha fazla

maklna ithal etmek zorunluluğunun sebep olduğu daha büyük dış ödeme dengesizlikleriyle karşı kargıya getirmiştir.

Şu halde yabancı sermaye vasıtasıyla temin olunacak imkânlar herşeyden evvel Türk sanayi gücünün büyümesi ve entegre bir duruma getirilmesi yönünde değerlendirilmelidir. Bunun içinde ulusal sanayi politikamızın hedeflerinin yukarıda açıklanmış olan gerçeklere göre İyî tesbit olması gerekir.

S — Üretim aracı veya yatırım malı endüstrisi İle tüketim maddesi endüstrici arasındaki farklılıklar:

Tüketim aracı ve yatırım malı imâline öncelik tanımayan bir endüstri planlanmasının Türkiye'yi kısa zamanda bağımsız ve entegre bir sanayi gücüne kavuşturabileceğini iddia ve ispat etmek güçtür. Bununla beraber ulusal ekonomimizin sanayileşme yönünden gelişmesini sağlamak amacı İle girişilen teşebbüslerde yatırım malı üretimine tercih edildiğini gösteren kesin belirtiler görülmemektedir. Bunun nedenini ekonomik hadiselerin tahlillerinin, sadece paraya çevrilmiş, fiktif modeller üzerinde yapılırsa aramak gerekir, iktisatçıların bu biçim davranışları yüzünden tüketim malı sanayi ile üretim aracı sanayii arasındaki derin strüktür farklılığı gibi meydana çıkarılmamaktadır. Bunun neticesi olarak pek çok kimsede sanayileşme vetiresinin tüketim malı üretimiyle başladığı, para ve flat mekanizmaları sayesinde gelişerek neticede üretim aracı sanayiinin doğduğu kanaati hakimdir. Halbuki içinde bulunduğumuz dünya şartları karşısında sanayileşme hareketlerinin, üretim aracı imâlini kapsayacak şekilde büyümesi ve gelişmesi çok taraflı çetin bir sorundur. Bu itibarla yerli ve yabancı sermayedarların üretim aracı imâli sektörüne yönelebilmeleri için ulusal ekonomi açısından pek çok tedbirin alınmasına lüzum ve ihtiyaç vardır ki, bu tedbirlerin de tayin ve tesbiti sırasında aşağıda açıklanmış olan hususların büyük bir önemli göz önünde tutulması İcap etmektedir.

a) Pazar şartlarının gelişmesi :

Kumaş, kâğıt, şeker, çimento ve benzeri tüketim maddeleri insanların ihtiyaçlarına doğrudan doğruya cevap veren mamuller olduğundan, bir toplumda bu maddelere karşı talep, ekonominin strüktürel gelişme temposunun üstünde seyreden bir hızla artmakta bu ise tüketim malı pazarlarının kolaylıkla genişlemesine sebep olmaktadır. Bir toplumun genel harcamalarında vuku bulacak daralmalardan da tüketim mallarına karşı talep nisbî olarak daha az müteessir olmaktadır. Zlamevcut yaşama standardını sürdürmek insa-

nın doğal eyilimidir. Buna mukabil genel harcamaların yavaşladığı ekonomik deflasyon halinde en evvel yatırım malı talepleri düşmekte ve hatta bu talepler bazen sıfır bile olabilmektedir. Tüketim malı taleplerinin ise hiç bir zaman sıfır olması bahis konusu değildir. Binaenaleyh, konjonktürel ekonomik krizlerin en evvel etkilediği yatırım malları sanayii, aynı zamanda türlü nedenler sebebiyle gelişmesi hızlı ve kolay olmayan pazar şartları içinde de bulunduğundan, bu alan ekonomisi geri kalmış ülkelerde müteşebbisin yatırım yapmak hususunda en az eğilim duyduğu ve büyük bir ihtiyatla hareket etmeğe mecbur kaldığı faaliyet alanıdır. Türk özel Sektörü gibi yabancı sermayenin de memleketimizde bu alana büyük ilgi göstermeyişinin sebeplerinden biri şüphesiz budur.

b) Risk ve Sorumluluk :

İşletmeci personeli eğitilmiş, olması, ham maddenin uygun vasıfta temin edilmiş bulunması şartıyla tüketim malı sanayiinin üretimi, miktar ve kalite bakımından, tesisi meydana getiren araçların teknolojik fonksiyonlarının yeterlilik derecesine bağlıdır. Buradan anlaşılacağı bir sınaî üretimde kalite veya kapasite sorumluluğu, her şeyden evvel üretim araçları üzerinde toplanmakta, dolayısıyla bu araçları imâl etmiş olan müesseselere yönelmiş bulunmaktadır.

Filhakika bir dokuma fabrikasında herhangi bir kumaş parçasının gu veya bu sebepten hatalı yapılması fabrikayı büyük bir sorumluluk altında bırakmaz. Zira bu gibi kumaşlar piyasaya sevk edilmediği gibi, fabrikaya verdikleri zarar da bir fire payı içinde mütalâa edilebilir. Halbuki üretim aracı imâl edilen sanayi dallarında mamullerin, önceden tesbit edilen teknolojik vasıf ve fonksiyonlarının imalâtçı tarafından garanti edilmesi ve bu garantinin de bir takım müeyyidelere bağlanması bir usûl ve kaide olarak benimsenmiştir. Üretim aracı imâl edilen fabrika ve atölyelerde yapılan işler kademe muayene ve kontrolden geçirilmekle beraber bu araçlar genellikle yerinde ve işler bir şekilde alıcıya teslim edilir ve nihaî teslim tecrübeleri bu esnada yapılır. Fonksiyonunu gereği şekilde yerine getiremeyen bir üretim aracı yapanı da kullananı da derecesi önceden kestirilmeyecek büyüklükte zararlara duçar edebilir. Bu bakımdan üretim aracı imâl edilen sanayi kollarının çok ihtiyatlı hesaplarla kurulması imalât programlarının küçükten büyüğe basitten mürekkebe doğru değişen bir yolu izlemesi müteşebbisin gözden uzak tutamayacağı bir husustur.

Binaenaleyh yabancı ülkede üretim aracı imâl etmek amacıyla yatırım yapacak bir sermayedar, yükleneceği sorumluluğu ve bunun do-

ğuracağı riski karşılayabilmek için gerek vasıflı insan, emeği ve gerekse ham madde veya malzeme temini hususunda bir teminata sahip olmak mecburiyetindedir. Yabancı sermayeyi kabul eden memleket müteşebbisin bu psikolojisini iyi kavraması ve onu cesaretlendirecek teminatı vermeye hazır olması lâzımdır.

c) Yatırım ve Eğitim Hızının Karşılıklı Bağlantısı:

Bir tüketim malı sanayiinin kuruluş kapasitesi, pazar şartlarından, tüketim projeksiyonlarından ve finansman İmkanlarından mülhem düşünce ve görüşlerle tesbit olunduğu halde üretim aracı İmâl olunacak bir sanayi müessesesinin kuruluşunda vasıflı el emeği, mühendislik hizmetleri gibi ihtiyaçların temin olunacağı kaynaklar problemin ön plânında yer almaktadır. Zira bir fabrikanın binasının İnşası ve içindeki makinaların imâl edilip yerlerine konulması için geçecek zaman fizikî faktörlere tabî olarak belirli asgari bir süreye indirilse bile tesisleri işletebilecek vasıflı işçi mühendis ve teknisyenlerin yetiştirilmesi ve bunların bir ekip halinde çalışır hale getirilmesi zamana bağlıdır. Üretim aracı sanayiinde bu zaman tüketim malları sanayiine nazaran çok daha uzundur.

Üretim aracı ve yatırım malları sanayiinde mühendis ve teknisyen kadroları masraflı büyük gayretler harcanarak elde edilmektedir. Uzman mühendislerin ve işçilerin belirli formasyonu alabilmeleri için aşamalı bir şekilde eğitilmeleri ve bu eğitimin iş basma fiilî tecrübeleri de içine alan iyi bir çalışma ile birlikte yapılması şarttır.

Bundan dolayı üretim aracı veya yatırım malı İmâl edilecek bir sanayi dalında, temel bir İlke olarak, yatırım hızı eğitim hızını geçemez. Geçtiği takdirde yapılan yatırımları gereği gibi değerlendirmek mümkün olmaz ve sadece atıl üretim kapasiteleri yaratılmış olur.

Üretim aracı imâl etmek maksadıyla memleketimize gelecek yabancı seymayedarın bu hususu da ehemmiyetle göz önünde tutması tabii olmakla beraber konunun gerçekten mütehasısı olan bir yabancı seymayedarın iştirak ve desteği ile girişilecek sınaî teşebbüslerde eğitim süresinin önemli derecelerde kısaltılması mümkündür. Fakat her şeye rağmen bu gibi yatırımlarda, yatırım programlarının dikkat ve anlayışla İncelenmesi seymayedarın vakitsiz işler yapmağa zorlanmaması yatırımların gelişme seyrinin makul kıstaslarla izlenmesi gereklidir.

d) Dış Rekabetler :

Üretim aracı imâl eden İleri sanayii memleketleri/ asırlık tecrübeleri sayesinde birçok güçlükleri gerilerde bırakmış ve bütün dünyada ya-

ratmış oldukları pazarlar sayesinde mallarını 'da' ha çok miktarda, daha kaliteli ve daha ucuz bir şekilde imâl etmek İmkanlarına kavuşmuşlardır. Gelişme halindeki bir ülkede ise patent ve lisans satın almak veyahut diğer şekillerde teknik yardım temin etmek suretiyle imalâtın kalitesinin uygunluğunu sağlamak mümkün olsa bile, imalât hacminin kaçınılmaz darlığı sebebiyle maliyetlerin yüksek seviyede teşekkül etmesi önlenemez. Memleketimizde el emeğinin ucuz olduğu şeklindeki peşin hüküm ise, pek doğru değildir. Zira vasıflı el emeği Türkiye'de de pahalıdır.

Ham madde temininde karşılaşılan güçlükler, kredi ve akreditif masrafları ham maddeye uygulanan gümrük vesalir resimler ve vergiler, yatırım mallarının yüksek gümrük sarıfları dolayısıyla tesis maliyetlerinin yüksekliği ve daha bir sürü nedenler Türkiye'de sınaî imalâtın ve bil; hassa yatırım malların imalâtının bugünkü şartlar altında yabancı ülkelerdeki imalâtlarla kolay kolay rekabet etmesine engel olmaktadır, j

Memleketimizde yatırım malı sanayii alanında süratli bir gelişme kaydedilebilmesi için devletin bu sanayii dalını olumlu bir şekilde koruması elzemdir. Yabancı sermaye böyle bir korunmanın fiilî teminatını bulmadıkça" yatırım malı imalâtına rahatlıkla yönelemez. Veya kurulmuş bir tesisi var ise bunu genişletmek hususunda şiddetli bir istek duyamaz.

Yatırım malları sanayii gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin en hayati ve aynı zamanda sağlam temelini teşkil etmektedir. Bu bakımdan bu ülkelerde bile devletin bu tip sanayii kendi v/h; desine düştüğü kadanyla koruduğu ve dış pazarlardaki rakipleri karşısında zayıf bir durum; da kalmamaları için icap eden her türlü muza* heretl gösterdiği izlenmektedir.

e) Know - How İhtiyacı:

Tüketim maddesi sanayii ile üretim aracı veya yatırım malı sanayii arasında Know - How bakımından da büyük farklar bulunmaktadır. Tüketim maddesi sanayiinde Know - How konusu daha basit ve genellikle daha statik bir karakterdedir. Yani herhangi bir tüketim maddesi imâl etmek maksadıyla kurulmuş olan bir fabrikada üretim araçları ve imalât prosedürü, işin başında bir kere tesbit edildikten sonra, tesisin bütün ömrü boyunca bir değişikliğe uğramadan devam eder. Oysa üretim aracı imâl etmek maksadıyla kurulacak sınaî bir tesiste imalât prosedürü, mamullerin cins ve ne'ileri durmadan değişmekte ve herhangi bir sınır tesbit edilmeden gelişmektedir.

•mun sebebini anlamak güç değildir. Filha kika daha önce de belirtildiği üzere, bir tüketim

malının daha üstün kalite ile üretimi genel olarak üretim araçlarının yapımında yeni gelişmelerin kaydedilmiş olduğunu ifade eder. Bu itibarla ileri sanayi ülkelerinde üretim aracı ve yatırım malı imâl edilen sanayi kollarında yapılmakta olan bilimsel ve teknik araştırmalar aralıksız bir şekilde devam etmektedir. Bu ülkelerde yeni üretim cihazları meydana getirmek ve mevcutları geliştirmek maksadıyla çalışan araştırmacı bilim ve teknik adam kadroları mütemadiyen genişlediği gibi, katlanılan masraflarda astronomik mertebelere ulaşmaktadır.

Türkiye ekonomisinin, Türk toplumunun kültüründen güç ve ışık alarak endüstrileşmesine devam edebilmesi için bilimsel ve teknik araştırma faaliyetlerinin yurdumuzda da geliştirilmesi ve müesseseleştirilmesi şarttır. Ancak, üretim aracı ve yatırım malı sanayiimizi kurarken, özellikle başlangıç devresinde, muhtaç olduğumuz Know - How'ı yabancı kaynaklardan temin etmeye mecburuz. Aksi takdirde kaybedilecek zamanı ileride hiç bir suretle telâfi etmeye imkân bulunamaz.

İşte Türk ekonomisinin yabancı sermayeden bekleyeceği en büyük faydalardan biri de memleketimize bir know - How akımını sağlamaktır. Bu bakımdan üretim aracı ve yatırım malı imâl etmek maksadıyla memleketimize gelecek yabancı sermayenin beraberinde getireceği Know How'ın değeri çok büyüktür. Bu değerinkikitle ve hakkaniyetle takdiri gerekmektedir.

6. 624 Sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununun Pratik Uygulanışının Tenkidi :

Uluslararası sermaye hareketlerinde toplumumuzun da yararlanabilmesi için hazırlanmış olan 624 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, 1954 yılından beri yürürlüktedir. Bu Kanunun yurdumuza getirilecek yabancı sermayenin giriş ve çıkış şartlarını tesbit etmekte ve ona gerekli teminatı vermektedir.

Kanunda sermayenin aynı, nakdi! ve gayri maddî haklar olarak üç şekilde getirilebileceği belirtilmiştir.

Kârların ana sermayeye çevrilmesi, hisseleğin başkasına devri, dış istikrazların faiz ve resümlerinin transferi, yabancı ve yerli sermayenin eşit muamele görmesi, kâr ve diğer hakların transferi sırasında cari kambiyo rayiçlerinin uygulanması gibi önemli hususlar Kanunun maddeleri arasında bulunmaktadır.

Ancak, yabancı sermayeye uygulanacak politikanın ekonomik ilkelerini belirten bir tüzüğün yapılmamış olması yüzünden 6224 sayılı Kanundan beklenen faydalar ümit edilen derecelerde ojamamış, dolayısıyla birçok tatbikat günlük tartışma konusu haline gelmiştir.

6224 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden bu yana, yabancı müteşebbiselere verilmiş olan 87 yatırım müsaadesi ile memleketimizde baza sanayi tesislerinin kurulması gerçekleştirilmiştir. Ancak, yukarıda açıklanan şartlar altında yapılmış olan bu yatırımların yöneldiği sahaları şu şekilde gruplandırmak mümkündür.

- 6 müteşebbis elektrik ampulü, buzdolabı ve benzeri dayanıklı tüketim malları imâli alanında yatırım yapmıştır.
- 24 müteşebbis ilâç, gıda ve iplik gibi doğrudan doğruya tüketim, maddesi sanayiine yönelmiştir.
- 9 müteşebbis, başta nakil vasıtaları olmak üzere, çeşitli montaj işlerine taallük etmektedir.
- 26 teşebbüs çeşitli sınaî malzeme imalâtı ile ilgilidir. Bunların ürettikleri mallar arasında boya, dikişli boru, özel cam, elektrot ve inşaat malzemesi gibi maddeler yer almaktadır.
- 5 teşebbüsün konusu Bankacılık ve Turizm gibi hizmetlerdir.
- 4 Teşebbüs Türkiye'de maden arama ve işletme amacıyla yapılmıştır.
- 4 teşebbüs kimya sanayii ile ilgilidir.
- 8 teşebbüs makina ve elektroteknik teçhizat imâli ile meşgul olmaktadır.

Görülüyor ki, yabancı sermaye ile kurulmuş olan tesislerin çok az bir kısmının faaliyet programı, üretim aracı veya yatırım malı imâli gibi konular içine almaktadır. Bunlar dahi yatırım malı sanayii bakımından fevkalâde büyük bir hamle teşkil edecek vüs'atte değildirler.

Memleketimizde öteden beri takip edilemekte olan genel ekonomi politikasının tabii bir neticesi olarak yabancı sermaye de, tıpkı yerli sermaye gibi, yatırımlarını tüketim malı veya dayanıklı tüketim malı imâline tahsis etmeyi kârlı bulmaktadır. Halbuki bu çeşit sanayii, git-tikçe daha net bir şekilde görülmeye başlandığı üzere, bazı ithal mallarının yerine yerlisini ikâme etmekle beraber, ayrıca ithaline lüzum gösterdiği makina ve teçhizat ve sınaî ham maddeler sebebiyle dış ticaret dengemiz üzerinde zannedildiği kadar olumlu bir etkide bulunamamaktadır.

Yabancı sermaye ile vücuda getirilmiş sınaî tesislerin, her şeyden evvel, ulusal ekonomimiz üzerindeki nihâî ve toplam etkisinin bütün cep-heleriyle birlikte incelenmesi gerekmektedir. Bu inceleme sırasında yabancı sermayeli yatırımların;

- Ne miktar bir istihdam hacmi yarattığı,
- Hangi malların ve ne nisbette ithaline lüzum kalmadığı, buna karşılık hammadde ve makina olarak nelerin ithaline zarûrîyet hasıl olduğu,

— Yeril ham maddemizin ne oranda değerlendirildiği,
— Devlete ne kadar vergi ödendiği,
— Kâr ve diğer haklar olarak yurt dışına ne kadar döviz transfer edildiği,
— Teşebbüslerin ekonomimizin strüktürel gelişmesi üzerinde ne gibi yapıcı etkileri görüldüğü, (mütehassis eleman kadrolarının yetiştirilmesi ve modern sanayiın dayandığı teknik bilgi ve tecrübelerin ulusal kültürümüze aktarılması açısından),
— Türkiye’de bir endüstri devrimini başlatmak veya böyle bir devrimi desteklemek bakımından ne derece olumlu sayılabileceği, gibi hususlar dikkatle İncelenmeli ve sonuçlar objektif kıstaslarla değerlendirilmelidir. Şayet bu şekilde yapılacak teknik ve bilimsel bir eleştirmeden ulusal ekonomimiz hesabına olumlu bir sonuç çıkarılamaz ise bunun sebebini yabancı sermayenin kendisinde değil, doğrudan doğruya yabancı sermaye politikamızın hedefsizliğinde ve kararsızlığında aramamız İcap eder.

NETİCE :

1 — Ulusal ekonominin endüstrileşmesi ve bunun için ülkemizin yetersiz olan sermaye potansiyelinin, dış kaynaklardan temin edilecek yabancı sermaye ile takviye edilmesi gerekmektedir.

2 — Sanayileşme hamlesinin başlıca hedefi bir sanayi devrimini başarmak olmalıdır. Bunun için de yurd İçinde üretim aracı ve yatırım malı imâl edecek sanayi sektörlerinin hızla geliştilmesi ön görülmelidir. Zira her ekonomi büyüdükçe üretim aracı ve yatırım malı İhtiyacı da büyümektedir. Üretim aracı yapımında belirli aşamalara ulaşmamış toplumların çağdaş uygarlık düzeyine erişebildiklerine dair hiç bir örnek göstermek mümkün değildir.

3 — Yabancı sermayenin bilhassa yatırım malı sanayii alanlarına yöneltilmesi ulusal ekonomimizin çıkarlarına uygundur. Zira bu alanda girişilecek teşebbüsler için yabancı sermayenin getireceği her türlü Know - How maddi sermayeden daha büyük bir değer ve önem taşımaktadır. Bu itibarla yatırım malı sanayii alanında faaliyette bulunacak yabancı müteşebbislerin getirecekleri gayri maddi sermayenin haklan dikkatle değerlendirilmeli ve korunmalıdır.

4 — Türk parasının gerçek değerinin resmi kura nazaran düşük oluşunun yaratabileceği mahzurlar daha ziyade tüketim, malları sanayii için bahis konusudur. Bu itibarla yabancı sermayenin tüketim malı imalâtı alanına girmesi ulusal ekonomimizin çıkarlarına uygun olmayabilir. Bu hususta dikkatli olmak ve yabancı sermayedara yatmm müsaadesi verilirken kâr transferlerinin şartlarını buna göre tespit etmek icabeder. *

Yatırım malı ve üretim aracı sanayiinde ise imâl edilen her şey nihayet bir sermaye malı niteliğindedir. Toplumumuzun efektif tasarrufları ancak bu çeşit endüstrilerin sayesinde aksiyon yaratabilecek bir sermaye varlığına düşünebilmektedir. Bir başka deyimle ulusal ekonominin strüktürel gelişmesi yatırım malı sanayiinde elde edilecek aşamalara bağlıdır. Bu gibi sanayi kollarının kurulmasında karşılaşılan risk ve zorluklar ise tüketim malları sanayiinde olduğundan çok daha çeşitli ve geniştir. Binaenaleyh yatırım malı imâl edecek bir sanayi dalını memleketimizde kurmaya teşebbüs edecek yerli veya yabancı bütün sermayedarlara, teşebbüslerinin bu niteliği göz önünde tutularak azami muzaheretin gösterilmesi ekonomik kalkınmamızın hayati icablarından biri olarak mütalâa olunmak gerekir.

KARABÜK BELEDİYE BAŞKANLIĞINDAN

B.S.O. İşletmesinde münhal bulunan 135.— TL. yevmiyeli kadroya bir adet Elektrik Mühendisi alınacaktır. Ayrıca, günde 6 TL. mjahrumiyet zammı verilecektir.

Taliplerin tayin muamelesi yapılmak üzere Belediyemize müracaatları rica olunur.